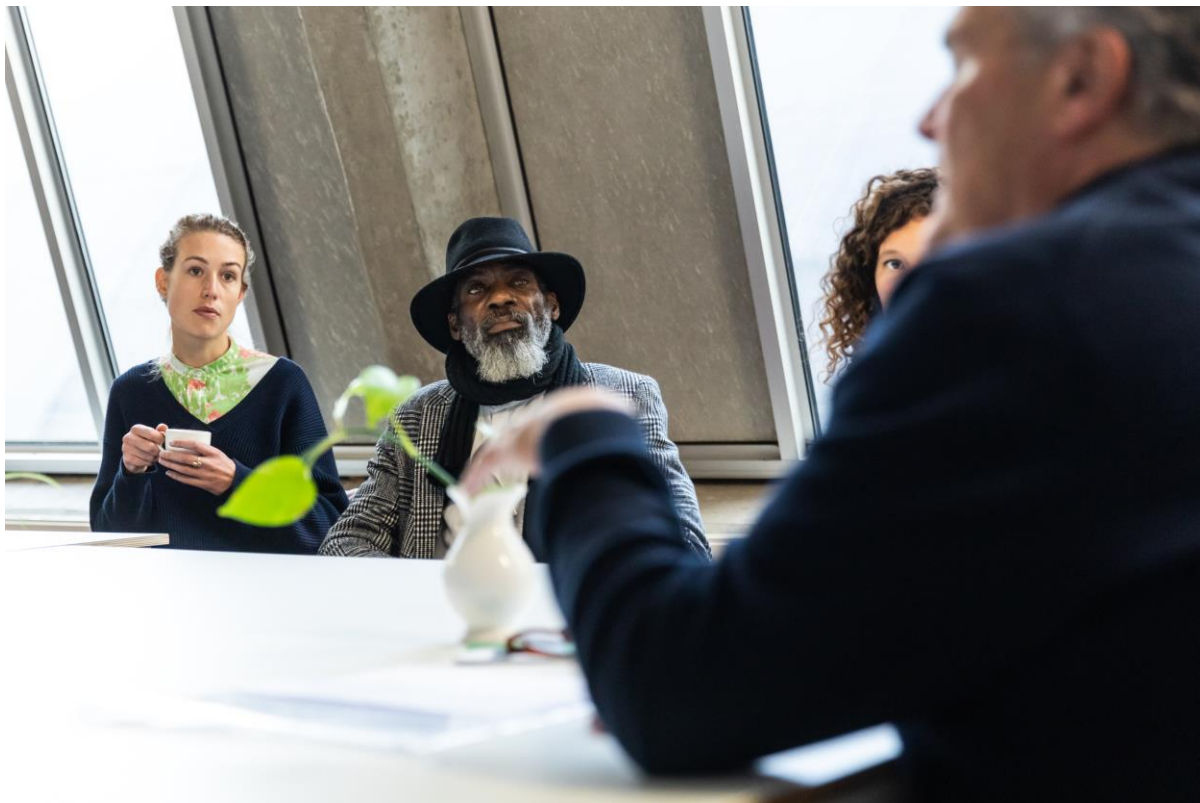

Case: Netwerk Eenzaamheid Zutphen

Hoe ga je eenzaamheid in de wijk tegen met de inzet van bewoners?

Deze praktijkcase is onderdeel van het traject Gezonde Wijkbewoner Centraal van Alles is Gezondheid. In deze serie is eerst verkend hoe social design kan helpen om de vitaliteit van mensen te verbeteren en hun leefomgeving gezonder te maken. Daarna is gekeken hoe wijk, school, werk en zorg hierbij -domeinoverschrijdend- kunnen samenwerken. Deze integrale benadering houden we vast in de werkbijeenkomst waarin we drie real life cases een stap verder willen brengen. Hieronder tref je een case beschrijving, lokale problematiek, de voorliggende vraag en de opgedane inzichten in de werkbijeenkomst. Andere cases zijn: Ouderenzorg in Oudewater en Gezondheidspact Utrecht (zie www.allesisgezondheid.nl).

Waar hebben we het over?

Zutphen is een stad met een gemoedelijke, dorpse sfeer. In Zutphen gebeurt veel goeds, maar een toepasselijke oneliner is ook: 1001 bloemen bloeien, maar het wordt nooit een boeket. Je vindt bij wijze van spreken op iedere straathoek een mooi initiatief, maar ze komen niet samen. Eigenwijsheid is Zutphen-eigen. Mensen zien wat er mis is in een wijk, weten wat er leeft en pakken daarvan ieder een stukje op. Zo ontstaat er spontaan een dierweide in een woonwijk, een kookgroep, dansgroep of koor, allemaal met een eigen identiteit. Sommige groepen zijn gericht op presteren, anderen op gezelligheid, mensen met een beperking, immigranten of echte Zutphenezen (Zutphenaren zijn import). De fraaie initiatieven zijn vaak moeilijk onder één noemer te krijgen. Ook zijn ze soms te mooi om op te nemen in een groter geheel en tegelijkertijd te klein om duurzaam te zijn.

Het is te duur om alle initiatieven te subsidiëren. De gemeente heeft drie jaar geleden besloten de subsidiering themagericht aan te pakken. Met thematafels komen initiatieven bij elkaar, maken mensen een plan en verdelen een bedrag. Netwerk Eenzaamheid Zutphen (NEZ) is van oorsprong zo'n thematafel. Dit jaar heeft het netwerk 50.000 euro gekregen, want samenwerking rondom eenzaamheid is nieuw. Alles moet vanaf het begin worden opgezet en dit kost tijd en geld. Thema's als armoede, opvoeding en dementie zijn al eerder ingevuld en zij hebben inmiddels te maken met bezuinigingen. NEZ heeft twee doelen: met en door bewoners openstaan voor wat er leeft in een buurt en wat er opkomt aan acties, initiatieven en persoonlijke begeleiding verbinden met de mogelijkheden van het netwerk.

Een mooi voorbeeld is de aanpak van multiprobleemgezinnen. Deze gezinnen zijn eenzaam; ze vallen veelal buiten de maatschappij. Vanuit de overheid worden er zeven tot acht professionals op een gezin gezet voor hulp bij problemen met schulden, ggz, school. In de ogen van bewoners worden de problemen dan alleen maar groter. Stel, het is een bende in je tuin en huis. Van de woningbouwvereniging moet je het opruimen en je krijgt een container in je voortuin. Kosten: 400 euro. Je zat al in de shit, en nu nog meer.

NEZ ontwikkelt een andere aanpak, met vertrouwenspersonen in de wijk. Die komen achter de voordeur bij gezinnen waar de gemeente niet komt. Samen met buurtbewoners lossen gezinnen eerst de grootste problemen op en dan komen er professionals die bij het gezin passen. De vertrouwenspersoon onderhoudt het contact en het gezin leert herhaling te voorkomen. Het hoeft niet allemaal gelijk en in totaal komen er maximaal drie mensen bij het gezin: de vertrouwenspersoon, een professional plus een wisselende netwerkpartner. Als de buurt ziet dat het werkt kan er een buurtnetwerk ontstaan, gebaseerd op wat werkt en wat buurtbewoners aankunnen. Met deze aanpak van NEZ is er geen precedentwerking, bij de gemeente geldt dat wel. Mensen regelen dingen onderling en krijgen meer voor elkaar, voor minder geld.

Wat is het (toekomstige) probleem?

Het netwerk is een creatief gebeuren waarbij de deelnemers meteen hebben geroepen dat ze niet gehoorzaam gaan zijn aan doelen van allerlei instanties. Sinds de start zijn er verschillende groepsprocessen ontstaan en iedere vergadering vond plaats op een andere plek. Hierdoor is een hechte groep ontstaan van partijen die elkaar wat gunnen. In 2019 kijkt NEZ wat er uit de groep komt en tot nu toe liggen er vijftien projectvoorstellen: "appeltjes", vanuit het idee "welke appeltjes vallen uit de boom?". Sommige projecten zijn al bezig en bij sommige bekijken de netwerkpartners hoe ze op elkaar kunnen aansluiten. Financieel heeft de gemeente het echter niet ruim en het college is zakelijk. Bij de subsidie bepaalt NEZ nu naar welke projecten het geld gaat. De gemeente zit erbij, maar heeft geen doorslaggevende stem. In 2020 blijft het potje echter bij de gemeente en moet NEZ een aanvraag doen voor projecten. NEZ moet zakelijker worden en zich beter organiseren.

Wat speelt er mee?

NEZ is onderdeel van een groter netwerk van vier platforms: VIA (azc-projecten, buddy-to-buddy), Zutphense uitdaging (MVO vanuit bedrijven), Verbindkracht (circa 25 instanties die gaan over armoede, schuldhulp, (praktijk)scholen, enzovoort) en NEZ (circa 16 instanties). De ondernemers van de Zutphense uitdaging dragen bij met een beursvloer voor vraag en aanbod tussen burgerinitiatieven en ondernemingen en zij coachen als ondernemers sommige burgerinitiatieven (Mpower). Zij doen het niet gratis en dit heeft de discussie over betaald vrijwilligerswerk aangezwengeld. VIA en NEZ zijn samen bezig met onder meer arbeidsgerichte dagbesteding, begeleiden naar werk, jongeren en een talentenpool voor kwetsbare mensen binnen en buitens het azc. Het netwerk is eigenwijs, maar tegelijkertijd heeft de gemeente verwachtingen als sponsor. De

gemeente wil vanuit co-creatie en in overleg dingen voor elkaar krijgen. De betrokken ambtenaar zit als partner in het netwerk en hierdoor is er direct contact met de gemeente.

Wat is ons vraagstuk?

Wat nu speelt, is de spanning tussen het netwerk opbouwen van een inspirerende groep mensen en de neiging te gaan rennen om resultaten te realiseren. Als je niet oppast word je een organisatie in plaats van een netwerk en dat is te snel voor de jonge groep. Je moet als netwerk in je kracht blijven staan en uitgaan van de oorspronkelijke uitgangspunten om appeltjes te realiseren. Bij jezelf blijven en niet teveel aan verwachtingen van anderen willen voldoen. De deelnemers zijn allemaal doeners dus de resultaten gaan er echt wel komen. Als je elkaar hebt gevonden, kan het snel gaan. Je moet echter eerst goed kijken of je alle mogelijkheden benut.

Welke concrete vraag hebben we?

NEZ gaat voor een geïntegreerde aanpak van eenzaamheid en wil die samen ontwikkelen met en voor bewoners, zodat het netwerk iets kan aanbieden dat mensen echt helpt. Een netwerk is organisch: mensen pakken hun eigen verantwoordelijkheid en zoeken anderen met wie ze een en ander kunnen realiseren. Het organische van een netwerk moet de ruimte krijgen. Je moet niet teveel kletsen, maar ook niet teveel gaan rennen. Het gaat om de balans. Hoe kunnen we in 2020 én zakelijk én inspirerend zijn, zonder te snel resultaten te willen boeken?

Inzichten na werkbijeenkomst 7 november 2019

Case-owner Hein Reitsma (procesregisseur): "De vraag die ik van tevoren had bedacht ging over de uitdaging om als NEZ geen organisatie te worden maar een netwerk te blijven. In de sessie hebben we het echter vooral over een andere vraag gehad. Dat kwam door de voorafgaande presentatie over Hoodlab. Ik wilde hier op voortborduren en we hebben besproken hoe je het beste verder kan gaan als je al enkele projecten hebt lopen in een wijk. Wat is duurzamer: meer projecten starten in de wijken of plekken creëren waar mensen kunnen samenkomen.

Ik denk dat het in de toekomst niet genoeg is als je als netwerk alleen maar projecten tegen eenzaamheid gaat opzetten en toetsen. Als netwerk heb je plekken en aanknopingspunten nodig om in contact te komen met wijkbewoners. Een soort permanent Hoodlab. Wat betreft de balans tussen organisch netwerken en structuur weten wij nog niet waar dat gaat uitkomen. Er zijn nog geen voorbeelden. Dit is helemaal nieuw. We hebben in ieder geval afgesproken dat we het al doende gaan ontdekken. We zullen zoveel mogelijk aansluiten op elkaars kwaliteiten en tijdelijk werkbare structuren gebruiken zolang die werken.

De volgende stap ligt voor ons open en ik vind het ongelooflijk stoer dat de deelnemers van NEZ dat met elkaar aandurven. In de werksessie vlogen de tips over en weer en dat is mooi, want je kunt van elkaar leren. Ik vind het opvallend om te zien dat de basis van leefwereldinitiatieven overal hetzelfde lijkt. Draait het niet overal om eenheid, liefde en respect? Tussen de verschillende initiatieven zie ik veel parallellen. Ik zou het interessant vinden om contact te houden met de initiatiefnemers van Gezondheidspact Utrecht én Hoodlab om ervaringen uit te wisselen."